

«*Frequències* és un homenatge als elements de la taula periòdica, actors principals de l'univers. Em fascina el fet que, de la mateixa manera que el nostre dit deixa una empremta única, aquests elements tinguin també un senyal que els identifica: la seva singularitat en emetre i absorbir la llum. Treno els seus espectres, després d'identificar-los.» (Eugènia Balcells, citada en: BOSCH, E., 2009 «L'altra cara de la lluna». In: BALCELLS, E., 2009. *Frequències*. Museo Extremeño e Iberoamericano de Arte Contemporáneo/ACTAR. Badajoz/Barcelona.)

DE LA PERCEPCIÓ ARTÍSTICA A LA CURIOSITAT CIENTÍFICA

«FREQUÈNCIES»:
UNA EXPOSICIÓ D'EUGÈNIA BALCELLS

Eulàlia Bosch

A començament dels anys setanta, Eugènia Balcells¹ presentava com a tesi del Master of Art de la Universitat d'Iowa el seu llibre titulat *Moebius Spaces*. Un llibre de fotografia que parla dels espais interiors i exteriors que configuren alguns dels escenaris de la vida. El llibre és dividit en dues bandes –una de blanca i l'altra de negra– que s'entrecreuen de tal manera que fan que la primera pàgina se segueixi de l'última tal i com passa a la famosa banda de Moebius. És així com el dintre i el fora es confonen i el llibre no té, de fet, ni començament ni final.

¹ El febrer del 2010 ha estat concedida a Eugènia Balcells la Medalla al Mèrit en les Belles Arts en la seva categoria d'or, atorgada per S. M. el Rei, i al mes d'abril del mateix any ha rebut el Premi Nacional d'Arts Visuals 2010, concedit per la Generalitat de Catalunya per la seva exposició «Frequències».

© Eugènia Balcells (1979)

El guió de *Fuga* pren forma de partitura musical. En un sol moviment, el recorregut ininterromput de l'ull de la càmera per un únic espai integra les diferents capes de vida que hi aporten els habitants del lloc.

© Eugènia Balcells (1979)

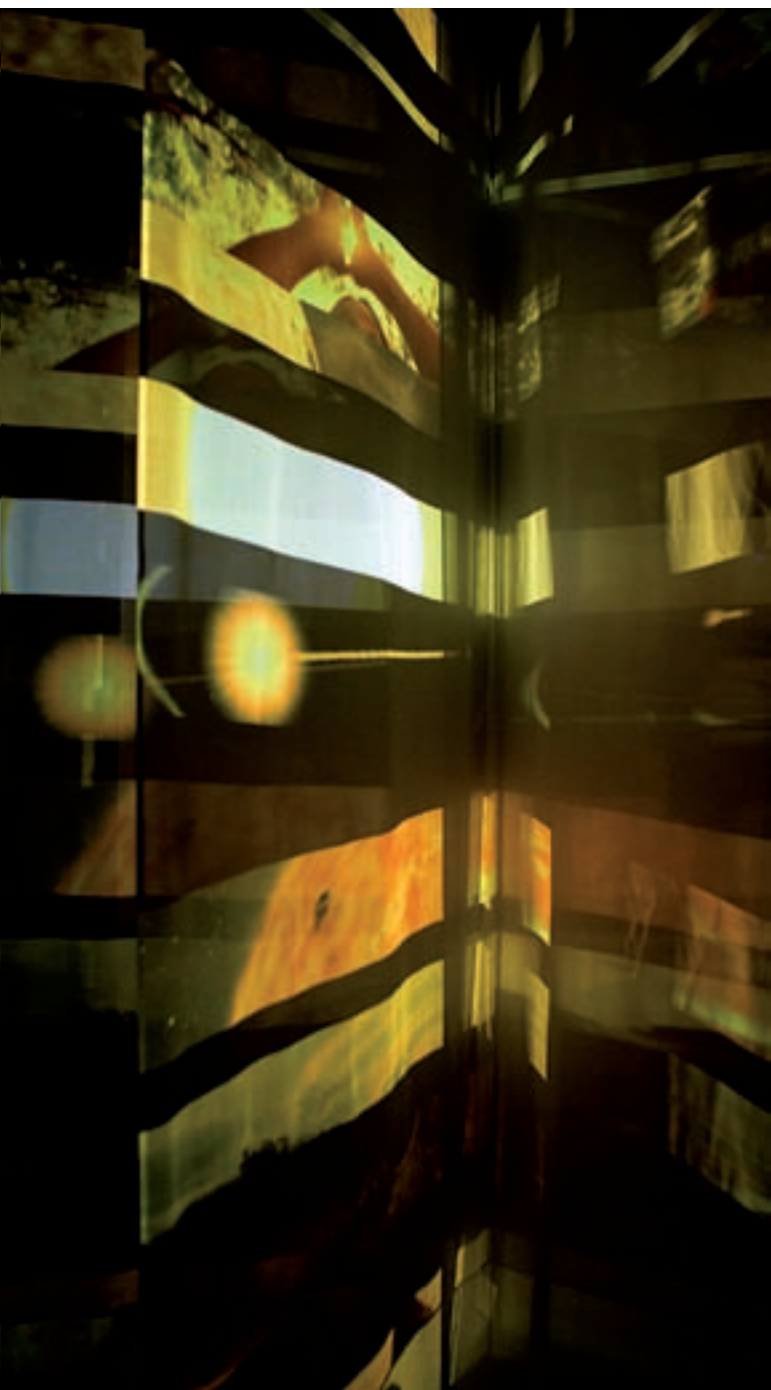
Moebius Spaces mostra l'interès constant d'Eugènia Balcells per explorar simultàniament els múltiples aspectes de la realitat perceptible.

**«NO ÉS ESTRANY QUE ELS INSTRUMENTS
PREDILECTES D'EUGÈNIA BALCELLS
SIGUIN LA LLUM I EL SO. LA LLUM, QUE
COMPORTA SEMPRE MOVIMENT, I EL SO,
QUE ÉS PURA VIBRACIÓ»**

Amb la perspectiva que aporta el temps, tornar a aquesta obra de joventut després de revisar la trajectòria seguida per l'artista fins el dia d'avui ens permet descobrir que la totalitat de la producció artística d'Eugènia Balcells expressa, sense cap excepció, un desig incontenible de representar l'energia existent a l'univers. No és estrany, doncs, que els seus instruments predilectes siguin la llum i el so. La llum, que comporta sempre moviment, i el so, que és pura vibració.

Fuga, la pel·lícula que va filmar l'any 1979, és un exemple extraordinari de la manera com afrontar la complexitat que s'amaga sota l'aparença d'unitat del món perceptible, en un moment en el qual la tecnologia a l'abast distava molt de la que avui coneixem. Segons ella mateixa explica: «La filmació es va fer amb una càmera Bolex manual que permetia avançar i endarrerir el film segons un guió d'espais i temps precisos. Situada en un punt fix al centre d'un espai interior, la càmera anava girant sempre a la mateixa alçada de terra per filmar els tres-cents seixanta graus del cercle, dividit en 12 seccions, com l'esfera d'un rellotge... Així doncs, la càmera va enregistrant en successives impressions de la pel·lícula els mateixos espais en moments diferents. Els personatges que hi apareixen realitzen

© Sònia Balcells (2009)

Roda de color. «Fa anys que provo de desenganxar la imatge de les parets... de deixar-la viure en l'espai, tot travessant dimensions, escapant-se... La ranura, el fragment... són elements fonamentals. El fragment suggereix una visió més gran i més complexa de la realitat.» (Eugènia Balcells, citada en: BOSCH, E., 2009 «L'altra cara de la lluna». In: BALCELLS, E., 2009. *Freqüències*. Museo Extremeño e Iberoamericano de Arte Contemporáneo/ACTAR. Badajoz/Barcelona.)

accions quotidianes i travessen successivament l'espai a la manera d'un film familiar. Sempre estan sols en el seu espai propi i es relacionen els uns amb els altres només gràcies a les successives impressions de la pel·lícula, que es van fent més i més denses, és a dir, lluminoses, fins a arribar a cinc sobreimpressions cap al final del film.»

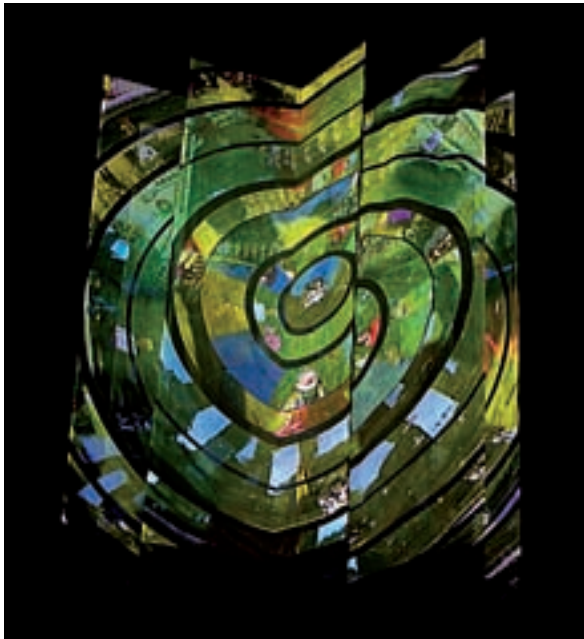
Exactament trenta anys després de filmar *Fuga*, Eugènia Balcells acaba de presentar l'exposició «Freqüències» (2009), una proposta que permet als espectadors realitzar un viatge a través dels espectres lumínics dels elements que constitueixen la matèria fins arribar al vocabulari essencial de la percepció humana. La llum, una vegada més, ens és presentada com a forma energètica essencial que no sols configura l'univers sinó que alhora és l'eina que ens permet percebre'l i representar-lo.

La instal·lació *Freqüències* –que ha acabat donant nom a l'exposició sencera– ha estat generada a partir

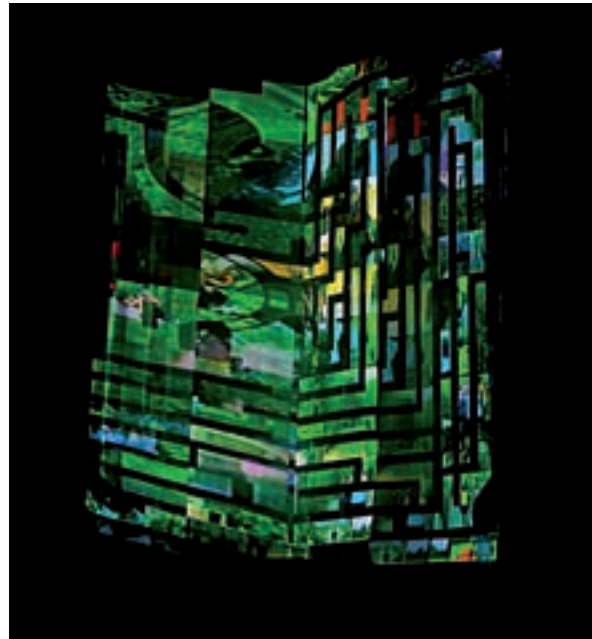
**«L'INTERÈS PER COP SAR I TRANSMETRE
L'ENERGIA QUE GENERA I TRANSFORMA
LA VIDA ES FA PRESENT EN
L'ENTRETEIXIR-SE DELS COLORS EN
ELS QUA LS ES DESCOMPON LA LLUM
BLANCA»**

d'imatges de laboratori. Els senyals d'identitat de cadascun dels elements de la taula periòdica són el resultat d'una recerca científica que busca conèixer la naturalesa de la matèria. En mans d'Eugènia Balcells, però, aquesta informació es transforma en la matèria primera per construir una metàfora sobre la recreació constant de l'univers visible. Una altra vegada, com a *Fuga*, l'interès per copsar i transmetre l'energia que genera i transforma la vida es fa present en l'entreteixir-se dels colors en els quals es descompon la llum blanca.

En contemplar «Freqüències», els espectadors es veuen confrontats alternativament amb la força originària de la llum i amb l'experiència vital que cadascun d'ells guarda en la seva memòria. En les converses dels visitants, noms com ara Giotto, Tiziano, Velázquez o Rothko es barregen amb els conceptes de taula periòdica, espectres d'emissió, longitud d'ona... Dels seus comentaris sembla desprendre's que veiem el que sabem, fins i tot quan el que mirem és la llum, la font mateixa de la nostra capacitat de visió.

© Sónia Balcells (2009)

© Sónia Balcells (2009)

Laberint. «El laberint és la tensió entre la geometria i la vida. La idea de perdre-s'hi per trobar alguna cosa. Per arribar a un mateix.» (Eugènia Balcells, citada en: BOSCH, E., 2009 «L'altra cara de la lluna». In: BALCELLS, E., 2009. *Frequències*. Museo Extremeño e Iberoamericano de Arte Contemporáneo/ACTAR. Badajoz/Barcelona.)

Roda de color, una instal·lació multimèdia que com *Moebius Spaces* no té ni principi ni fi, aconsegueix aterrar la proposta de «*Frequències*» en el cúmul d'experiència interpretativa que la percepció humana ha anat cultivant des de la invenció del cinema. Les imatges per construir aquesta obra provenen de considerar les pel·lícules disponibles en algun lloc del món com una part essencial dels arxius visuals dispersos que configuren la nostra memòria col·lectiva. Els fotogrames triats, classificats segons els colors que componen l'espectre del visible i projectats sobre un mecanisme de pantalles giratòries, es transformen en una font inesgotable de suggeriments i de records que acaben retornant l'espectador a les seves pròpies fonts i formes de coneixement. Amb *Roda de color* Eugènia Balcells ens ofereix una nova metàfora sobre la multiplicitat de visions que genera la vitalitat del món.

En les instal·lacions d'Eugènia Balcells no sembla haver-hi mai ni començament ni fi, potser per això l'obra que tanca «*Frequències*» és *Laberint*, un passeig filmat per l'artista al Laberint d'Horta de Barcelona que, malgrat la seua concreció inicial, esdevé ben aviat una meditació sobre la idea mateixa del camí tortuós

de sortida incerta que ja els antics havien descrit com a metàfora de la vida. La dificultat de dirigir el moviment potser és l'altra cara d'aquesta dansa energètica permanent de la qual formem part. D'aquí que *Laberint* tanqui i obri, al mateix temps, l'exposició «*Frequències*».

Una sensibilitat exquisida i una curiositat sense límit pel progrés de la ciència i la tecnologia és el que s'aplega en aquesta exposició d'Eugènia Balcells, que va començar la seva vida acadèmica estudiant arquitectura i que avui repeteix amb fruïció: «Hi ha prou atzar a la meua obra com perquè jo també pugui ser-ne espectadora.» ☺

«EN LES CONVERSES DELS VISITANTS, NOMS COM ARA GIOTTO, TIZIANO, VELÁZQUEZ O ROTHKO ES BARREGEN AMB ELS CONCEPTES DE TAULA PERIÒDICA, ESPECTRES D'EMISSIÓ, LONGITUD D'ONA...»

Eulàlia Bosch. Professora de Filosofia i curadora de l'exposició «*Frequències*». Barcelona.

L'exposició *Frequències*, d'Eugènia Balcells, va inaugurar-se a l'Arts Santa Mònica de Barcelona al setembre del 2009 i està a punt d'iniciar la seva itinerància: MACUF de la Corunya, MEIAC de Badajoz... Entretant Eugènia Balcells ha començat a rodar un film que documenta els treballs realitzats a escoles de primària, secundària i facultats universitàries arran de visitar *Frequències*. La pel·lícula neix a partir del projecte educatiu concebut per Eulàlia Bosch per a *Frequències* i acompanyarà l'exposició en la seva itinerància.